

25.3.2022

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Suomen Yrittäjät kiittää lausuntopyynnöstä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia ja toimeentulotuesta annettua lakia väliaikaisesti.

Lakia muutettaisiin siten, että 65 vuotta täyttäneiden vakuutettujen yleislääkärin vastaanottokäynnit yksityisessä terveydenhuollossa korvattaisiin niin, että omavastuuosuus olisi enintään julkisen perusterveydenhuollon lääkärikäynnistä perittävän asiakasmaksun suuruinen.

Yrittäjät haluaa uudistuksen yhteydessä kiinnittää huomioita seuraaviin asioihin.

1. Yrittäjät tukevat ihmisten valinnanvapauden lisäämistä

Palvelusetelit ovat asiakaslähtöinen ihmisten valinnanvapautta korostava tapa toimia. Laki sote-palveluseteleistä on ollut voimassa vuodesta 2009 asti.

Valitettavasti terveyspalveluissa palvelusetelien hyödyntäminen on ollut erittäin vähäistä siitä huolimatta, että tarvetta niiden käytölle olisi ollut sekä perusterveydenhuollossa (yleis- ja erikoislääkärikonsultaatiot) että niihin liittyvissä laboratorio- ja kuvantamispalveluissa ja polikliniset toimenpiteissä.

Valtiovalta ei ole pystynyt määräämään hyvinvointialueita (ja aikaisemmin kuntia ja kuntayhtymiä) noudattamaan lainsäädännön tarkoitusta eli täyttämään lainsäädännöllä kansalaisille verorahoituksen vastineeksi annettua palvelulupausta esimerkiksi velvoittamalla palvelusetelien käyttöönottoon.

Nyt ehdotettu kansallinen KELA:n kautta toteutettu malli antaa mahdollisuuden ihmisten valinnalle. Kela65-malli on hyvin samantyylinen kuin toinen

palveluseteleiden hyödyntämistapa eli siinä määritellään palvelusetelin arvo sellaiseksi, että kansalainen joutuu maksamaan palvelua käyttäessään vain julkisen sektorin asiakasmaksun hinnan. Toinen tapa palvelusetelin käytölle on ns. kiinteähintainen palveluseteli, jossa asiakas maksaa yksityiselle palveluntuottajalle palvelusetelin arvon ylittävän hinnan.

2. Kansallisen ja asiakaslähtöinen malli tukee yhdenvertaisuutta ja minimoi byrokratiaa

Yrittäjät pitävät hyvänä ratkaisuna, että Kansaneläkelaitoksen kautta toteutettuna malli on kansallinen. Ihmiset voivat mennä samoin ehdoin lääkärille joka puolella Suomea.

Kela65-mallissa ei ole erikseen palvelusetelin myöntäjää eli ns. portinvartijaa ja yli 65-vuotias kansalainen voi itse valita kenen lääkärin vastaanotolle menee ja milloin, kunhan varmistaa, että kyseessä oleva lääkäri on lähtenyt mukaan kokeiluun.

Malli on asiakaslähtöinen myös siinä suhteessa, että asiakas saa Kela-korvauksen heti hyödykseen ja Kela korvaa palvelun palveluntuottajalle suora-korvausmenettelyllä.

3. Uudistus on selkeästi tiedotettava asiakkaille, jolloin välttyään pettymyksiltä

Kokeilun myötä pelkona on, että ihmiset eivät tiedä, mitä palveluja omavastuuosuus kattaa ja kokevat sitten turhia pettymyksiä. Osa ihmisistä ei todennäköisesti muista, että palvelusetelin avulla voi vuosittain käydä kolme kertaa lääkärin vastaanotolla. Pitkäaikaissairaudet ovat varmasti haasteellisia palvelumallille. Siksi tarvitaan selkeys ja selkeä tiedotus siitä, mitkä hoidot kuuluvat osaksi palvelua.

4. Uudistuksen aikataulu on suhteellisen kireä ja siksi uudistukselle on annettava riittävästi aikaa

Uudistuksen aikataulu (alkaen 1.9.2025) on varmasti monelle pienemmälle yksityiselle palveluntuottajalle varsin kireä. Esimerkiksi tietojärjestelmät on uusittava ja helposti suuremmat toimijat ovat ensimmäisiä palvelujen saajia.

Toinen asia on tietysti palvelun taloudellinen yhtälö. Siksi on hyvin todennäköistä, että aluksi kokeiluun osallistuvia lääkäripalvelun tuottajia on vähemmän. Uudistukselle on annettava riittävä aika, jotta palveluntuottajien määrä ehtii lisääntyä.

5. Kokeiluun on yhdistettävä vaikutusarviointi

Yrittäjät uskovat, että kokeilun seurauksena (ihmisten valinnanvapauden lisääntyessä) osa asiakkaista ryhtyy käyttämään palveluseteliä. Tämän seurauksena myös julkisen sektorin hoitojonot lyhenevät. Ihmisten käyttäytymismuutokset vaativat kuitenkin verifiointia.

Kokeilulla saadaan varmasti myös mielenkiintoisia tuloksia siitä, voidaanko KELA:n kautta saada yksityiset palveluntuottajat nykyistä enemmän mukaan julkisen sektorin rinnalle palvelun tuottajaksi. Valitettavasti vielä nykyisin julkinen ja yksityinen palveluntuotanto nähdään aivan liian usein kilpailijana.

Kaikkea ei tarvitse aina lähteä selvittämään alusta lähtien. Vajaa kymmenen vuotta sitten Suomessa oli myös sote-sektorin valinnanvapauskokeilu. Esimerkiksi vuonna 2017 uutisoitiin, että silloinen valinnanvapauskokeilu lisäsi esimerkiksi Hämeenlinnassa lääkärikäyntejä yksityisellä sektorilla lähes viidenneksellä ja ihmiset olivat tyytyväisiä valinnanvapauteen. Uuteen kokeiluun on tärkeä yhdistää oppeja myös aikaisemmasta valinnanvapauskokeilusta.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Harri Jaskari
Johtaja